

ОБГРУНТУВАННЯ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧНО-КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Для об'єктивності оцінки економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства необхідно використовувати обґрунтовану методичку. У статті представлено комплексну оцінку економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства з використанням інтегрального показника.

For objective estimation of economical efficiency of production-commercial activity of the enterprise is necessary to use motivated methods. In article is presented complex estimation of economical efficiency of production-commercial activity of the enterprise with use the integral factor.

В умовах ринкових відносин можливість існування промислових підприємств знаходиться у залежності від економічної ефективності їх діяльності, а так як першочерговим завданням підприємств є не тільки вироблення продукції, а й її реалізація, тому необхідно розглядати економічну ефективність виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства.

Метою даної роботи є обґрунтування оцінки економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства у ринкових умовах.

Оцінка економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства повинна проводитися для прийняття управлінських рішень про наявність економічних результатів функціонування, та, якщо результати мають позитивну направленість, -про стратегію подальшого розвитку підприємства.

Тому у сучасних умовах господарювання питання побудови системи показників економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства набуває особливе значення.

Питання методички оцінки економічної ефективності діяльності підприємств належить до досить широко освітлених напрямків наукових досліджень у роботах економістів [1, 2, 3].

В економічній літературі більшість показників економічної ефективності побудована на основі ресурсного підходу, що приводить до обмеженості результатів оцінки в тій частині ефективності, де відображено витрати підприємства; набір показників і методика їхнього розрахунку представлені досить широко по окремих видах ресурсів й окремих узагальнюючих показниках ефективності. В той же час підприємства та класифікації показників, що її характеризують.

Тому виникає необхідність у розборці системи оцінки показників економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства в ринкових умовах.

Перш ніж виробити таку систему, необхідно визначити основні принципи, на основі яких здійснюється оцінка економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємств. В економічній літературі пропонується різні варіанти сполучення принципів оцінки ефективності: системність, комплексність, вірогідність, об'єктивність, релевантність, науковість, оперативність, порівнянність, принцип відомості, принцип розумного сполучення абсолютних і відносних показників, принцип адекватності.

Як зазначалося вище, зараз переважає ресурсний підхід до оцінки економічної ефективності, при якому розраховуються, в основному, показники ефективності виробничої діяльності: загальні

(фондовіддача, фондоемність, фондорентабельність) і рідше - часткові показники ефективності (коефіцієнт використання площ, устаткування й ін.). На наш погляд, при комплексній оцінці економічної ефективності використання основних фондів для більш глибокого і якісного аналізу необхідно використовувати як ресурсний, так і витратний підходи до побудови системи показників економічної ефективності використання основних фондів для більш глибокого і якісного аналізу необхідно використовувати як ресурсний, так і витратний підходи до побудови системи показників економічної ефективності використання основних фондів.

З погляду витратного підходу система показників оцінки ефективності використання основних фондів виглядає в такий спосіб:

- 1) віддача витрат по оренді й утриманню виробничих площ;
- 2) загальні показники ефективності використання основних фондів, розраховані на основі повної суми витрат по утриманню основних фондів: фондоозброєність праці, рентабельність виробництва.

Узагальнення існуючих методик оцінки ефективності використання оборотних коштів підприємства дозволяє виділити наступні основні показники, розраховані на основі ресурсного підходу:

- 1) час обігу оборотних коштів;
- 2) швидкість обігу оборотних коштів;
- 3) коефіцієнт ефективності використання оборотних коштів;
- 4) коефіцієнт участі (завантаження) оборотних коштів у кожній гривні реалізованої продукції.

Так як вартість оборотних коштів авансується на період одного обороту, і відноситься на поточні витрати підприємства, то, на наш погляд, можливий розрахунок додаткових показників, з позицій витратного підходу: продуктивність спожитих оборотних коштів: характеризує віддачу витрат на формування оборотних коштів підприємства й розраховується як відношення товарообігу до суми витрат на формування оборотних коштів підприємства й розраховується як відношення товарообігу до суми витрат на формування оборотних коштів підприємства; рентабельність спожитих оборотних коштів: характеризує прибуток, отриманий підприємством з 1 гривні витрат на формування оборотних коштів і розраховуються як відношення чистого прибутку до суми витрат на формування оборотних коштів підприємства.

Існуючі методики оцінки ефективності використання трудових ресурсів підприємства включають ряд показників, розрахованих в основному з позицій ресурсного підходу. Рідше в практиці економічного аналізу зустрічається оцінка ефективності використання трудових ресурсів на основі витратного підходу.

Традиційний набір показників ефективності використання трудових ресурсів підприємства можна доповнити такими показниками. Як зарплатоемність та ємкість витрат на утримання трудових ресурсів підприємства. Ці показники характеризують обсяг витрат на оплату праці, або на утримання трудових ресурсів, необхідний для одержання одиниці товарообігу, і враховується при обґрунтуванні планового сукупного рівня витрат підприємства під плановий обсяг обороту підприємства.

Таким чином, запропонована система показників ефективності використання основних видів ресурсів (основних фондів, оборотних засобів, трудових ресурсів) на основі ресурсного й витратного підходів побудови показників дозволяє здійснювати всебічний глибокий аналіз даних ресурсів і тримати оперативні рішення з ефективного управління ресурсами підприємства.

При оцінці економічної ефективності відносно комерційної діяльності підприємства слід зазначити, що з усіх показників. Які рекомендуються для комплексної оцінки економічної

ефективності комерційної діяльності підприємства, основними є прибуток та товарообіг. В ринкових умовах функціонування підприємства залежить від його здатності приносити достатній за сумою та рівнем доход (прибуток). Збільшення суми прибутку позитивно впливає на всі показники ефективності. Які розраховуються з використанням прибутку (рентабельність товарообігу, поточних витрат, ресурсів). У разі. Якщо підприємство не отримає прибуток, для оцінки економічної ефективності його діяльності можна, на нашу думку, використовувати такий показник. Як валовий дохід.

Перелічені вище показники вважаються традиційними, але в ринкових умовах, на нашу думку, недостатніми. Комерційна діяльність, безперечно, впливає на фінансове положення підприємства, тому корисно залучати показники платоспроможності та фінансової стійкості як кінцеві показники економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємств. Також важливо знати, які у підприємства ринкові позиції, його конкурентоспроможність та конкурентоспроможність продукції, що воно випускає, тому що вони впливають на отримання результату діяльності підприємства.

З позицій одержання системної оцінки виробничо-комерційної діяльності підприємства, найбільш важливим аспектом є розрахунок інтегральних показників, тому що саме такі показники дають можливість простежити, як змінюється в динаміці економічну ефективність діяльності господарюючого суб'єкта як системи.

Таким чином, інтегральний показник економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства, буде мати такий вигляд:

$$EE = K_1 * K_2 * K_3 * K_4, \quad (1)$$

Де EE- інтегральний показник оцінки виробничо- комерційної діяльності підприємства;

K_1 – коефіцієнт виробничої діяльності підприємства;

K_2 – коефіцієнт фінансової діяльності підприємства;

K_3 – коефіцієнт комерційної діяльності підприємства;

K_4 – рівень конкурентоспроможності продукції підприємства.

У зв'язку з тим, що економічна ефективність - це відносний показник, із запропонованих показників оцінки економічної ефективності виробничої діяльності підприємства ми обираємо такі: фондвіддача (Фв), фондоозброєність (Фо), фондорентабельність (Фр), зарплатоємність (Зе). Тоді K_1 має вигляд:

$$K_1 = \Phi_v * \Phi_o * \Phi_r * Z_e, \quad (2)$$

$$K_2 = L_a * K_y, \quad (3)$$

де L_a – коефіцієнт абсолютної ліквідності;

K_y – коефіцієнт участі оборотних коштів у гривні реалізованої продукції.

$$K_3 = \frac{V_{pn}}{B}, \quad (4)$$

де V_{pn} - обсяг реалізованої продукції;

B – витрати на виробництво та реалізацію продукції.

$$K_4 = K_{cn}, \quad (5)$$

де K_{cn} - рівень конкурентоспроможності продукції підприємства.

Застосування на практиці запропонованої методики комплексної оцінки економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства дозволить об'єктивно оцінювати діяльність підприємств та прогнозувати рівень показників, що забезпечують ефективність виробничо-комерційної діяльності підприємств.

Список використаних джерел: 1. Давыдянец Д.Е. Показатели и оценка эффективности экономики в условиях рыночных отношений. – Ставрополь: Кавказский край, 1998. – 492 с. 2. Котляр В.В. Комплексная оценка финансово-экономического состояния предприятия // Рынок целых бумаг. – 1999.-N 16-С. 39-42. 3.

Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебн. / Г.В. Савицкая. 2-е изд., перераб. И доп. – М.: ИНФРА-М, 2003.-400 с. **4.** Трофимова Л. Экономические показатели, используемые для оценки эффективности деятельности предприятия // Аудитор.- 1996. – N 9.с. 22-25. **5.** Протопова В.О., Полонський А.Н. Економіка підприємства. Навчальний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2003- 220 с. **6.** Яхно Т.П. Ефективність комерційних операцій у ринковій економіці // Вісник Львівської комерційної академії – 1999. – N 5.-с. 216-225. **7.** Сікетіна Н.Г. Управління підвищенням економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємств // Вестник НТУ «ХПИ» - 2005. №58. – с. 78-80.